

DOI

UDK 37.012:37.011.3-051

Izvorni naučni rad

Primljeno 19. 07. 2022.

Dr. sc. Naira Jusufović

Pedagoški zavod Zenica
naira.hodzic@gmail.com

Prof. dr. sc. Anela Hasanagić

Islamski pedagoški fakultet u Zenici
anela.hasanagic@unze.ba

Prof. dr. sc. Izet Pehlić

Islamski pedagoški fakultet u Zenici
izet.pehlic@gmail.com

KONSTRUKCIJA I VALIDACIJA SKALE ZA PROCJENU SOCIO-KOMUNIKACIJSKIH KOMPETENCIJA ODGAJATELJA

Sažetak

U radu se pošlo od činjenice da se o socio-komunikacijskim kompetencijama odgajatelja u nedovoljnoj mjeri govori u stručnoj literaturi, te da ne postoji istraživački instrument kojim se one ispituju. Stoga, cilj ovog rada bio je da se konstruira, a potom uradi, empirijska validacija Skale za procjenu socio-komunikacijskih kompetencija odgajatelja. Prva verzija instrumenta sastojala iz sljedećih subskala: Nenasilna komunikacija, Svijest o sebi, Svijest o drugima, Upravljanje sobom-regulacija emocija, Samopoštovanje, Nenasilno rješavanje konflikta. Inicijalna verzija skale sadržavala je 70 itema. Na uzorku od 243 ispitanika, odgajatelja iz cijele Bosne i Hercegovine, primijenjen je instrument, te je urađena psihometrijska validacija koja je uključivala item-analizu, faktorsku analizu za provjeru valjanosti i provjeru pouzdanosti mjernog instrumenta.

U konačnici, dobijen je instrument koji se sastoji od 32 itema. Potvrđeno je postojanje 6 faktora: Nenasilna komunikacija, Svijest o sebi, Svijest o drugima, Upravljanje sobom-regulacija emocija, Samopoštovanje i Nenasilno rješavanje konflikata. Ustanovljeno je da

je zadovoljavajuća pouzdanost svih subskala osim subskale *Svijest o sebi: Nenasilna komunikacija* (5 itema; $\alpha=.697$), *Svijest o sebi* (6 itema; $\alpha=.487$), *Svijest o drugima* (4 itema; $\alpha=.804$), *Upravljanje sobom-regulacija emocija* (5 itema; $\alpha=.817$), *Samopoštovanje* (7 itema; $\alpha=.701$), *Nenasilno rješavanje konflikta* (5 itema; $\alpha=.771$).

Izveden je zaključak kako je dobijen istraživački instrument koji ima zadovoljavajuće karakteristike, a koji je namijenjen procjeni socio-komunikacijskih kompetencija odgajatelja.

Ključne riječi: nenasilna komunikacija, svijest o sebi, svijest o drugima, regulacija emocija, samopoštovanje, nenasilno rješavanje konflikta

UVOD

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, s ciljem unapređenja odgojno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama, definirala je pet profesionalnih kompetencija odgajatelja: pedagoške, metodičko-akcijske, organizacijske, socio-komunikacijske kompetencije, te stalno profesionalno usavršavanje, odgovornost i etičnost odgajatelja (APOSO, 2011).

Socio-komunikacijske kompetencije odgajatelja (Jusufović, 2011, 2021) pokrivaju sve oblike ponašanja odgajatelja za djelotvoran i konstruktivan način učestvovanja u interakciji sa odgajanicima, ali i roditeljima, kolegama i direktorom. One se odnose na primjenu filozofije i vještina nenasilne/kvalitetne komunikacije i brižnih ponašanja. Socio-komunikacijske kompetencije doprinose kreiranju klime povjerenja i saradnje, što doprinosi unapređenju kvaliteta odnosa, razumijevanju i uvažavanju drugih i drugačijih te razvoju odgovornosti i demokratičnosti. Socio-komunikacijske kompetencije doprinose i razvoju saradničkih odnosa u timu, te jasnijem definiranju i raspodjeli zadataka. Za konstrukt socio-komunikacijskih kompetencija bitni su: znanje, vještine, stavovi i uvjerenja (Branković i Partalo, 2012). Tako je za formiranje i razvoj socio-komunikacijskih kompetencija odgajatelja potrebno znanje iz sljedećih oblasti:

- Nenasilna komunikacija, Marshall Rosenberg (1996, 2006) – principi odgoja za nenasilje, nivoi nenasilne komunikacije (opažanje, osjećanja, potrebe, akcija) i

komunikacijske vještine (jasnoća u govorenju i empatsko slušanje).

- Teorija izbora, William Glasser (2000) – cjelovito ponašanje (djelovanje, mišljenje, osjećanja, fiziologija), razlika u primjeni ubojitih navika (kritiziranje, okrivljavanje, prigovaranje, žaljenje, prijetnje, kažnjavanje, potkupljivanje ili nagrađivanje radi kontrole) i brižnih navika (podržavanje, ohrabivanje, slušanje, prihvatanje, vjerovanje, poštovanje, pregovaranje o razlikama).
- Gordonov model uspješnih odnosa (Bašić, Koller-Trbović, Žižak, 2005) zasnovan na identifikaciji i lociranju problema (djetetov, odgajateljev ili zajednički) i primjeni adekvatnih komunikacijskih alatki u skladu sa problemskom situacijom (aktivno slušanje i parafraziranje, ja-poruke) (Jusufović, 2011, str. 101).

Iz oblasti razvoja vještina, za odgajatelje je potrebno sljedeće:

- empatsko slušanje (usmjereno na osjećanja i potrebe sagovornika),
- precizno slušanje (usmjereno na sadržaj),
- parafraziranje (potvrda sagovorniku kako smo primili poruku),
- jasnoća u govorenju i zastupanju sebe (iskazivanje svojih potreba, želja, htijenja),
- opažanje bez etiketiranja, kritiziranja i sl.,
- identificiranje potreba, bez miješanja sa željama, i njihovo iskazivanje,
- osjetljivost na potrebe i interese drugih,
- razumijevanje negativnih poruka i ponašanja drugih kao izraz njihovih nezadovoljenih/ugroženih potreba,
- primjena brižnih navika (podržavanje, ohrabivanje, slušanje, prihvatanje, vjerovanje, poštovanje, pregovaranje o razlikama),
- razumijevanje ljutnje (ljutnja kao produkt nezadovoljene potrebe),
- konstruktivno rješavanje problema (fokus na problem, ne na osobu),
- procjena osobnih potencijala i ograničenja

(samorefleksija) (Jusufović, 2011, str. 101).

Kako bi se razvijale socio-komunikacije kompetencije, neophodno je redefiniranje postojećih stavova i uvjerenja u sljedeća:

- Svako ponašanje je namjensko i motivirano je iznutra, potrebama i željama;
- Jedino ponašanje koje možemo kontrolirati je naše lično;
- Svako u datom momentu radi najbolje šta zna – empatiju dajemo za potrebu, a ne za ponašanje;
- Iz grešaka učimo najbolje, jer su greške naše najbolje učiteljice, ukoliko ih ne uzimamo protiv sebe;
- Konflikt je mogućnost, izazov za lični rast i razvoj;
- Drugi mogu biti podsticaj za naša osjećanja, ali ne i njihov uzrok;
- Ne možemo mijenjati ponašanje drugih, možemo stvarati uvjete i graditi dobre odnose koji mogu doprinijeti promjeni ponašanja;
- Brižne navike doprinose kvalitetu odnosa i razvoju unutarnje motivacije (Jusufović, 2011, str. 101).

Teorijske postavke za formiranje i razvoj socio-komunikacijskih kompetencija nalazimo u sljedećim teorijama: *nenasilna komunikacija* (Marshall Rosenberg, 1996, 2006), *teorija izbora* (William Glasser, 2000) i *kvalitetna komunikacija* (Thomas Gordon, 2003). Sve tri teorije su bazirane na humanističkom pristupu *koji u prvi plan stavlja čovjeka kao slobodnu i cjelovitu ličnost širokog pozitivnog odnosa prema cjelokupnoj okolini* (Jusufović, 2011, str. 103). Humanistički pristup odbacuje bihejvioralno i psihoanalitičko učenje. Dok bihejvioristi posmatraju čovjeka kao mašinu, koju je moguće programirati, a psihoanalitičari smatraju da je čovjekova priroda loša i bazirana na urođenim instinktima, humanisti čovjekovu prirodu posmatraju kao jedinstvenu, posebnu i autentičnu, koja teži (samo)aktuelizaciji vlastitih potencijala i mogućnosti.

Slunjski, Šagud i Brajša-Žganec (2006) naglašavaju važnost holističkog pristupa u razvoju i usavršavanju pedagoških kompetencija odgajatelja, te smatraju da samo cjelovit model raznovrsnih kompetencija učitelja/odgojitelja može voditi prema mijenjanju tradicionalne odgojno-obrazovne ustanove. One su

upoređivale neke od kompetencija odgajatelja, i to posebno odgajatelja koji su učestvovali u akcijskom istraživanju i onih koji nisu učestvovali u njemu. U istraživanju su koristile Skalu procjene kompetencija odgajatelja, koja se sastojala od skala procjene kvaliteta prostorno-materijalnog okruženja, fleksibilnosti organizacije vremena, kvaliteta komunikacije i saradnje s djecom i saradnicima, te nivoa njihove osposobljenosti za zajedničko promišljanje odgojno-obrazovnog procesa (s kolegama). Rezultati istraživanja su pokazali kako su, između ostalog, odgajatelji koji su učestvovali u akcijskom istraživanju uspješniji i u komunikaciji i saradnji s djecom i saradnicima.

Katz i McClellan (1999) u svojoj studiji govore o podsticanju razvoja dječije socijalne kompetencije, a Bratanić (1990) u mikropedagogiji tretira interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja koji smatra vrlo značajnim za odgoj, a koji je vezan za međuljudski odnos kao temeljnu jedinicu u kojoj se dešava odgoj. Rezultati istraživanja Pehlić, Hasanagić i Grabus (2013) potvrdili su značaj komunikacijskih kompetencija i pokazali da postoji razlika u stavovima nastavnika i učenika u procjeni kvaliteta njihovog interakcijsko-komunikacijskog odnosa: nastavnici u statistički značajno većoj mjeri od učenika njihov interakcijsko-komunikacijski odnos procjenjuju kvalitetnijim, ne postoji statistički značajna razlika u procjeni kvaliteta interakcijsko-komunikacijskog odnosa između učenika i nastavnika gimnazija i stručnih škola, te ispitanici koji boljom procjenjuju pedagošku klimu u statistički značajno većoj mjeri procjenjuju boljim i interakcijsko-komunikacijski odnos učenika i nastavnika. Također, istraživanje Neimarlije i Pehlića (2013) imalo je fokus na ispitivanju osobnosti interakcijsko-komunikacijske dimenzije mikropedagoškog aspekta odgoja u nastavi islamske vjeronauke. Njihovi rezultati potvrdili su značaj interakcijsko-komunikacijskih kompetencija vjeroučitelja, te ukazali na to da vjeroučiteljski kadar treba osnažiti vlastite interakcijsko-komunikacijske kapacitete.

Budući da su socio-komunikacijske kompetencije sinteza socijalne, emocionalne i komunikacijske kompetencije, te da imaju intrapersonalni i interpersonalni aspekt, definirane su sljedeće dimenzije socio-komunikacijskih kompetencija, koje su poslužile kao teorijski konstrukti: Kvalitetna/čista/nenasilna komunikacija, Svijest o sebi, Svijest o drugima, Upravljanje sobom - regulacija

emocija, Samopoštovanje, Konstruktivno/nenasilno rješavanje konflikta.

METODOLOGIJA

Cilj istraživanja

Cilj ovog rada bio je da se konstruira i empirijski validira Skala socio-komunikacijskih kompetencija odgajatelja.

Ispitanici

Uzorak na kojem je primijenjena pilot-verzija upitnika se sastojao od 243 ispitanika, predškolskih odgajatelja, širom Bosne i Hercegovine, koji su na potpuno dobrovoljnoj bazi popunili upitnik.

Instrumentarij

Skala za procjenu socio-komunikacijskih kompetencija – inicijalno, Skala se sastojala od 70 iskaza (itema) kojima je obuhvaćeno 7 dimenzija socio-komunikacijskih kompetencija, pa je zamišljeno ukupno 7 subskala, i to: Kvalitetna/nenasilna komunikacija, Svijest o sebi, Svijest o drugima, Upravljanje sobom – samoregulacija, Upravljanje odnosima, Samopoštovanje, Nenasilno rješavanje konflikta. Za svaku dimenziju (subskalnu) definirano je po 10 iskaza (itema). Tako konstruirana skala primijenjena je na uzorku od 243 ispitanika (predškolskih odgajatelja).

Na kraju smo dobili upitnik od 32 itema, koji, umjesto zamišljenih 7, mjeri 6 dimenzija, i to:

- Nenasilna komunikacija – itemi od 1 do 5
- Svijest o sebi – itemi od 6 do 11
- Svijest o drugima – itemi od 12 do 15
- Upravljanje sobom/regulacija emocija – itemi od 16 do 20
- Samopoštovanje – itemi od 21 do 27
- Nenasilno rješavanje konflikata – itemi od 28 do 32.

Ukupan skor na svakoj subskali dobijen je kao aritmetička sredina svih odgovora koji pripadaju toj skali. Slijedi finalna verzija skale.

Skala za procjenu socio-komunikacijskih kompetencija

Molimo vas da pažljivo pročitate svaku tvrdnju i odredite u kojoj mjeri se odnosi na Vas i to: (5) u potpunosti se odnosi na mene, (4) uglavnom se odnosi na mene, (3) niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene, (2) uglavnom se ne odnosi na mene, (1) uopće se ne odnosi na mene.

Tvrdnja	5	4	3	2	1
1. Često uhvatim sebe da mislim na nešto drugo dok sagovornik priča. (R)					
2. Lako mogu iskazati riječima svoja osjećanja i potrebe.					
3. Bez teškoća pronalazim riječi da kažem što mislim.					
4. Često se zapetljam pojašnjavajući šta mislim. (R)					
5. Često mi nedostaju riječi da pojasnim kako se osjećam i šta mi treba. (R)					
6. Često ni sama ne znam zbog čega sam nešto uradila. (R)					
7. Drugi ljudi čine da se ja osjećam nelagodno. (R)					
8. Često ni sama ne znam šta mi treba u datoj situaciji. (R)					
9. Moja osjećanja su uzrokovana ponašanjem drugih ljudi. (R)					
10. Često ne razumijem svoja raspoloženja. (R)					
11. Lakše mi je reći ono što ne želim, nego što mi treba. (R)					
12. Prepoznajem kako se ljudi osjećaju posmatrajući njihovu facijalnu ekspresiju ili njihovo ponašanje.					
13. Jednostavno mi je razumjeti zašto se ljudi osjećaju tako kako se osjećaju.					
14. Razumijem zašto se neko ponaša tako kako se ponaša.					

15.	Ako je moj sagovornik uznemiren, mogu pretpostaviti zašto.					
16.	Mogu ostati mirna u stresnim situacijama.					
17.	Ostajem mirna i prevladavam anksioznost u novim ili promjenljivim situacijama.					
18.	Ostajem mirna kada stvari idu naopako.					
19.	Mogu kontrolirati ponašanje kada se stvari dešavaju suprotno od mojih očekivanja.					
20.	Kada sam uznemirena, prvo sačekam da se smirim pa tek onda razgovaram o problemu.					
21.	Bitno mi je da iz sukoba izađem kao pobjednik. (R)					
22.	Sklona sam kritikovati one s kojima sam u sukobu. (R)					
23.	Kada sam u sukobu, vodim računa o osjećanjima i potrebama svog sagovornika.					
24.	Kad me neko uvrijedi, trudim se da mu vratim, po mogućnosti dvostruko. (R)					
25.	Čim se naljutim zbog nekoga, odmah se sjetim svega što je loše uradio. (R)					
26.	Osjećam da nema puno toga čime bih se mogao ponositi. (R)					
27.	Sve više dolazim do spoznaje da jako malo vrijedim. (R)					
28.	Kakav god se zahtjev postavi pred mene, ja to mogu riješiti.					
29.	Općenito govoreći, zadovoljan sam sobom.					
30.	Sviđam se sebi baš ovakva kakava jesam.					
31.	Znam da ljudi vole biti u mom društvu.					
32.	Drugim ljudima je ugodno u mom prisustvu.					

Napomena: (R) – item se obrnuto vrednuje.

Postupak

Kako bismo provjerili metrijske karakteristike itema i skale, odnosno subskala, koristili smo se metodologijom psihometrijske validacije, te su tako urađene item-analize (item-total korelacija, korigirana item-total korelacija i Cronbach-Alpha ako se item izbriše), eksploracija pouzdanosti instrumenta, kao i faktorska analiza u svrhu provjere valjanosti instrumentarija.

REZULTATI I DISKUSIJA

Radi preglednosti i lakšeg razumijevanja, rezultati će biti predstavljeni sljedećim redoslijedom: prvo će biti predstavljeni rezultati item-analize i to po subskalama, potom rezultati valjanosti, i na kraju rezultati pouzdanosti.

Item-analiza

Kao što je već spomenuto, kompletan upitnik se sastojao od 70 itema raspoređenih unutar sedam dimenzija (subskala, po 10 itema u svakoj subskali). Rezultate item-analize bit će predstavljeni po subskalama. Item-analiza je urađena analizom tri osnovna kriterija: pomoću item-total korelacije, korigirane item-total korelacije i preko indeksa Cronbach-alpha ukoliko se item izbaci (Fajgelj, 2005, Finch i sar., 2016).

Item-analiza 1. subskale: Kvalitetna, čista ili nenasilna komunikacija

Item-total korelacije ukazuju da itemi 2 i 7 imaju korelacije koje su ispod zadanog kriterija od 0.3. Ta dva itema također imaju niske korigirane item-total korelacije, a i pouzdanost cijele subskale bi bila veća ukoliko bi se ti itemi izbrisali, tako da ova dva itema prema sva tri kriterija predstavljaju kandidate za izbacivanje iz konačne verzije instrumenta. Dodatno, itemi 8 i 9 imaju niske korigirane item-total korelacije i pouzdanost instrumentarija se poboljšava ukoliko se izbrišu, a itemi 1 i 3 imaju niske item-total korelacije.

Tabela 1.

Item-analiza 1. subskale – Kvalitetna, čista ili nenasilna komunikacija

RB		M	s.d.	r_{it}	kor r_{it}	α ako se item briše
1	Previše prekidam druge kad govore.	4.02	.987	.383**	.172	.492
2	Pažljivo slušam sagovornika čak i kada priča o onome što me ne interesira.	3.98	.909	.244**	.041	.525
3	Često uhvatim sebe da mislim na nešto drugo dok sagovornik priča.	3.48	1.092	.459**	.234	.473
4	Lako mogu iskazati riječima svoja osjećanja i potrebe.	4.11	.952	.493**	.306	.454
5	Bez teškoća pronalazim riječi da kažem što mislim.	4.03	.931	.531**	.355	.440
6	Često se zapetljam pojašnjavajući šta mislim.	3.62	1.159	.620**	.417	.406
7	Sigurna sam da pravilno čujem šta mi sagovornik kaže.	1.83	.848	.063	-.126	.561
8	Često čitam između redova.	2.21	1.117	.343**	.099	.517
9	Za neke stvari ne trebam pitati sagovornika. Jednostavno mogu pretpostaviti.	2.35	1.081	.326**	.088	.519
10	Često mi nedostaju riječi da pojasnim kako se osjećam i šta mi treba.	3.61	1.252	.709**	.518	.357

 r_{it} – item-total korelacijakor r_{it} – korigirana item-total korelacija α ako se item briše – Cronbach-alpha ako se item izbriše

Važno je napomenuti da pouzdanost subskale, ovako sa 10 itema, iznosi 0.507, što je prilično niska pouzdanost i neprihvatljiva za jednu subskalu. U tabeli u kojoj je urađena item-analiza svakog itema vidljivo je da su neki itemi po svojim karakteristikama prilično slabi, odnosno ne kontribuiraju kvalitetu instrumenta. Dakle, itemi koji su kandidati za izbacivanje su 1, 2, 3, 7, 8 i 9, ali će konačna odluka biti donesena nakon provedene faktorske analize.

Item-analiza 2. subskale – Svijest o sebi

Pouzdanost subskale *Svijest o sebi* sa 10 itema iznosi 0.724.

Tabela 2.

Item-analiza 2. subskele – Svijest o sebi

RB		M	s.d.	r_{it}	kor r_{it}	α ako se item briše
11	Znam šta mislim i radim.	4.41	.835	.486**	.360	.706
12	Razumijem zašto radim to što radim.	4.58	.640	.496**	.402	.705
13	Razumijem svoja raspoloženja i osjećaje.	4.56	.755	.433**	.314	.713
14	Ljutim se na sebe kada griješim.	2.01	1.085	.252**	.060	.753
15	Često ni sama ne znam zbog čega sam nešto uradila.	3.54	1.203	.630**	.472	.686
16	Drugi ljudi čine da se ja osjećam nelagodno.	3.82	1.116	.578**	.421	.696
17	Često ni sama ne znam šta mi treba u datoj situaciji.	3.88	1.032	.673**	.552	.674
18	Moja osjećanja su uzrokovana ponašanjem drugih ljudi.	3.42	1.248	.574**	.394	.701
19	Često ne razumijem svoja raspoloženja.	4.10	1.080	.692**	.568	.670
20	Lakše mi je reći ono što ne želim, nego što želim i što mi treba.	3.53	1.257	.564**	.381	.704

 r_{it} – item-total korelacijakor r_{it} – korigirana item-total korelacija α ako se item briše – Cronbach-alpha ako se item izbriše

Kako se vidi iz gornje tabele, problematičan je item br 14 po sva tri kriterija. Njegova item-total korelacija je ispod kriterija od 0,3, njegova korigirana item-total korelacija također, kao i pouzdanost instrumenta ukoliko se item izbacuje je veća, te samim tim ovaj item zadovoljava kriterije da ne bude više sastavni dio konačne forme, a što će se provjeriti faktorskom analizom kako bi se donijela konačna odluka.

Item-analiza 3. subskele – Svijest o drugima

Pouzdanost subskele Svijest o drugima sa 10 itema iznosi 0.453, što je izuzetno niska pouzdanost. Kako se može vidjeti, itemi 23, 24 i 25 prema sva tri kriterija su kandidati za izbacivanje iz konačne forme upitnika. Imaju item-total korelacije niže od 0.3, kao i korigirane item-total korelacije, a i Cronbach-alpha koeficijent bi bio veći za subskalnu ukoliko bi došlo do njihovog izbacivanja. Nadalje, itemi 21 i 22 imaju niske korigirane item-total korelacije, a item 26 ima nisku item-total korelaciju. Ali, i ukoliko

se on izbacilo, dolazi do povećanja Cronbach-alpha koeficijenta za subskalu.

Tabela 3.

Item-analiza 3. subskale – Svijest o drugima

RB		M	s.d.	r _{it}	kor r _{it}	α ako se item briše
21	Mogu pročitati ljutnju sa lica drugih.	4.19	.867	.373**	.185	.353
22	Čak i kada pretpostavljam kako se neko osjeća, to provjerim sa osobom.	3.63	1.144	.406**	.156	.359
23	Čovjeku se sudi po njegovom ponašanju. Kakvo ponašanje, takav čovjek.	2.92	1.207	.167**	-.109	.467
24	Često ne razumijem zašto se neko ponaša tako kako se ponaša.	2.82	1.181	.190**	-.081	.454
25	Vjerujem da ljudi namjerno rade neke stvari samo da bi povrijedili druge.	3.19	1.280	.203**	-.091	.467
26	Sve što ljudi rade, rade zbog sebe, a ne zbog drugih.	3.34	1.321	.329**	.029	.419
27	Znam kako se ljudi osjećaju posmatrajući njihovu facijalnu ekspresiju ili njihovo ponašanje.	3.60	1.037	.534**	.331	.292
28	Lako mi je razumijeti zašto se ljudi osjećaju tako kako se osjećaju.	3.56	1.033	.647**	.474	.232
29	Razumijem zašto se neko ponaša tako kako se ponaša.	3.50	1.002	.644**	.477	.236
30	Ako je moj sagovornik uznemiren, mogu pretpostaviti zašto.	3.39	1.020	.591**	.406	.263

Zaključno, za iteme 21, 22, 23, 24, 25 i 26 bit će provjerena valjanost putem faktorske analize i donesena odluka o tome hoće li ostati u konačnoj formi instrumenta.

Item-analiza 4. subskale – Upravljanje sobom/regulacija emocija

Ova subskala sa 10 itema ima koeficijent pouzdanosti od 0.659, što je dosta niska pouzdanost.

Tabela 4.

Item-analiza 4. subskale – Upravljanje sobom/regulacija emocija

RB		M	s.d.	r_{it}	kor r_{it}	α ako se item briše
31	Mogu ostati mirna u stresnim situacijama.	3.41	1.141	.693**	.561	.559
32	Ostajem mirna i prevladavam anksioznost u novim ili promjenljivim situacijama.	3.48	1.030	.632**	.499	.578
33	Ostajem mirna kada stvari idu naopako.	3.31	1.056	.632**	.495	.578
34	Mogu kontrolirati ponašanje kada se stvari dešavaju suprotno od mojih očekivanja.	3.58	1.031	.619**	.484	.581
35	Kada sam uznemirena prvo sačekam da se smirim, pa tek onda razgovaram o problemu.	3.60	1.102	.574**	.417	.593
36	Često prikrivam svoja osjećanja.	2.89	1.250	.164*	-.062	.696
37	Čak i kada sam ljuta ne tražim krivca.	3.23	1.111	.337**	.144	.649
38	Često gubim kontrolu nad svojim osjećanjima i ponašanjem.	3.82	1.215	.510**	.321	.613
39	Kada pogriješim imam osjećaj krivice.	2.14	1.196	.280**	.067	.667
40	Kada sam ljuta moram naći krivca.	3.60	1.264	.505**	.306	.617

Testiranje pouzdanosti pojedinih itema ukazuje da su problematični itemi 36 i 39, i to prema sva tri kriterija, te item 37, koji ima nisku korigiranu item-total korelaciju, ali i sa njenim izbacivanjem skala dobija na pouzdanosti. Kao i za sve prethodne subskale, konačna odluka o ovim itemima će biti donijeta nakon provedene faktorske analize.

Item-analiza 5. subskale – Upravljanje odnosima

Cronbach-alpha koeficijent za ovu subskalnu (10 itema) iznosi 0.097, što je izuzetno nizak koeficijent pouzdanosti. Item-analiza ukazuje da itemi 41, 42, 45 i 48 imaju loše metrijske karakteristike, uglavnom item-total korelaciju i korigiranu item-total korelaciju.

Tabela 5.

Item-analiza 5. subskale – Upravljanje odnosima

RB		M	s.d.	r_{it}	kor r_{it}	α ako se item briše
41	Kada se s nekim raspravljam najbitnije mi je da kažem šta mislim o tome.	2.08	1.017	.240**	-.063	.148
42	Uvijek pokušam utješiti sagovornika kada je tužan ili zabrinut.	4.47	.688	.156*	-.048	.123
43	Kritika pomaže da se ljudi poprave.	2.56	1.071	.418**	.110	.032
44	Često radim i ono što mi se ne radi da bih udovoljila drugome.	2.82	1.145	.307**	-.033	.135
45	Ne sudim drugima po njihovom ponašanju.	3.13	1.130	.213**	-.124	.196
46	Ako mi se ne sviđa ponašanje drugoga, pokušat ću ga ubijediti da ga promijeni.	3.07	1.157	.518**	.200	-.048 ^a
47	Volim savjetovati druge.	2.77	1.036	.450**	.158	.000 ^a
48	Kada je neko tužan ili zabrinut, razgovaram s njim da otkrijem uzrok.	3.95	.861	.148*	-.108	.161
49	Dajem savjet samo kada se to od mene traži.	3.83	1.037	.393**	.093	.046
50	Zauzimam se za sebe bez ugrožavanja drugih.	4.24	.968	.399**	.122	.030

Može se zaključiti da ova subskala predstavlja jednu od najslabijih subskala, i konačna odluka o njenoj strukturi bit će donesena nakon provedene faktorske analize. Može se očekivati da će, pored ovih itema, i neki drugi itemi biti dodatno upitni.

Item-analiza 6. subskale – Samopoštovanje

Pouzdanost ove subskale iznosi 0.428, što je ponovno dosta nizak koeficijent pouzdanosti, te implicira da će se morati raditi dodatne izmjene ove subskale.

Tabela 6.

Item-analiza 6. subskale – Samopoštovanje

RB		M	s.d.	r _{it}	kor r _{it}	α ako se item briše
51	Kada sam u sukobu s nekim, tačno znam kada trebam slušati sagovornika, a kada trebam reći šta meni treba.	3.74	.927	.246**	.039	.442
52	Bitno mi je da iz sukoba izađem kao pobjednik.	3.51	1.155	.523**	.295	.351
53	Sklona sam kritizirati one s kojima sam u sukobu.	3.62	1.051	.559**	.362	.331
54	Kada sam u sukobu, vodim računa o osjećanjima i potrebama svog sagovornika.	3.42	.960	.456**	.261	.373
55	Čak i kada mi se ne dopadaju neke stvari, šutim, ne talasam.	2.75	1.104	.106	-.141	.508
56	Kad me neko uvrijedi, trudim se da mu vratim, po mogućnosti dvostruko.	4.07	1.151	.635**	.438	.291
57	Pametnije je izbjegavati konflikte.	4.02	1.194	.171**	-.098	.502
58	Čim se naljutim na nekoga, odmah se sjetim svega što je loše uradio.	3.37	1.255	.583**	.348	.323
59	Ljutim se, ne zbog drugih, nego zbog svojih očekivanja i potreba.	3.43	1.153	.306**	.049	.447
60	Kada se neko ponaša prema meni nedolično, nastojim razumjeti njegovo ponašanje.	3.38	1.047	.439**	.221	.384

Itemi 51, 55 i 57 prema sva tri kriterija ispunjavaju uvjete za izbacivanje iz konačne forme skale. Item 59 ispunjava iste uvjete prema kriteriju niske korigirane item-total korelacije i koeficijenta pouzdanosti koji je veći ukoliko se item izbaci, a itemi 52, 54 i 60 prema kriteriju korigiranih item-total korelacija.

Item-analiza 7. subskale – Nenasilno rješavanje konflikata

Ova subskala sa zadanih 10 itema ima koeficijent pouzdanosti od 0.61, što i nije toliko loš koeficijent pouzdanosti, ali, naravno, ima prostora za unapređenje.

Tabela 7.

Item-analiza 7. subskale – Nenasilno rješavanje konflikata

RB		M	s.d.	r_{it}	kor r_{it}	α ako se item briše
61	Kakav god se zahtjev pred mene postavi, ja to mogu riješiti.	3.57	.817	.496**	.343	.573
62	Općenito govoreći, zadovoljna sam sobom.	4.30	.753	.583**	.457	.554
63	Željela bih da imam više poštovanja prema samoj sebi.	3.04	1.422	.566**	.293	.591
64	Nemam puno toga čime bih se mogla ponositi.	4.37	.968	.523**	.341	.570
65	Svjesna sam da posjedujem niz vrijednih osobina.	1.74	.923	-.291**	-.459	.728
66	Sve više dolazim do spoznaje da jako malo vrijedim.	4.54	.877	.537**	.377	.564
67	Sviđam se sebi baš ovakva kakva jesam.	4.18	.853	.648**	.517	.535
68	Znam da ljudi vole biti u mom društvu.	3.95	.832	.582**	.441	.553
69	Često se upoređujem s drugima.	3.97	1.155	.570**	.359	.564
70	Drugim ljudima je ugodno u mom prisustvu.	3.94	.858	.571**	.422	.555

Item-analiza je pokazala da item 65 ima nezadovoljavajuće metrijske karakteristike, odnosno da prema sva tri kriterija predstavlja kandidata za izbacivanje iz konačne forme instrumenta.

Faktorska analiza

Kako to sama metodologija nalaže, eksplorativna faktorska analiza urađena je za sve iteme, dakle sve subskale, u nadi da se dobiju subskale kako je to prethodno i zamišljeno.

Budući da su rezultati inicijalne, čiste faktorske analize ukazali na veliki broj faktora koji nisu bili interpretabilni, fiksiran je broj faktora na 7 koji su bili osmišljeni u prvoj verziji skale, te je dobijeno 50,63% objašnjene varijance.

Ono što se potvrdilo, a kako se moglo i očekivati, jest to da su se itemi koji su imali nezadovoljavajuće karakteristike u item-analizi i u faktorskoj analizi priključili nekim sasvim drugim faktorima, kojima čak ni po sadržaju nisu odgovarali (face-validity), što je za logičnu posljedicu imalo skraćivanja upitnika.

Tabela 8.
Ukupno objašnjena varijanca

Komponenta	Ukupno objašnjena varijanca					
	Inicijalne eigenvrijednosti			Ekstrahirana suma kvadriranog punjenja		
	Total	% varijance	kumulativno %	Total	% varijance	kumulativno %
1	7.232	18.081	18.081	7.232	18.081	18.081
2	3.595	8.988	27.069	3.595	8.988	27.069
3	2.434	6.086	33.155	2.434	6.086	33.155
4	2.006	5.014	38.169	2.006	5.014	38.169
5	1.773	4.432	42.601	1.773	4.432	42.601
6	1.655	4.137	46.739	1.655	4.137	46.739
7	1.556	3.889	50.627	1.556	3.889	50.627

Nakon izbacivanja nezadovoljavajućih itema, ponovo je provjerena faktorska struktura sa zadanim brojem faktora, ali nije dobijeno faktorski čisto rješenje, posebno kod subskala Upravljanje odnosima, Samopoštovanje i Nenasilno rješavanje konflikta, gdje su pojedini itemi vršili intrziju unutar drugih subskala.

Stoga je donesena odluka da se isprobaju i druga rješenja sa većim, odnosno manjim brojem zadanih faktora.

Interpretabilno rješenje koje slijedi dobiveno je uz broj zadanih faktora na 6, gdje je korišten metod glavnih komponenti uz zadanu Varimax rotaciju sa Keiserovom normalizacijom. Rješenje sa 6 faktora se odnosi na 32 itema, koji se distribuiraju unutar ovih 6 faktora, pri čemu 6 faktora objašnjava 51.8% varijance.

Tabela 9.

Komponenta	Inicijalne eigenvrijednosti			Ekstrahirana suma kvadriranog punjenja			Rotirana suma kvadriranog punjenja		
	Total	% varijance	kumulativ. %	Total	% varijance	kumulativ. %	Total	% varijance	kumulativ. %
	1	6.079	18.997	18.997	6.079	18.997	18.997	3.058	9.556
2	3.317	10.365	29.363	3.317	10.365	29.363	3.023	9.447	19.003
3	2.303	7.196	36.559	2.303	7.196	36.559	2.813	8.792	27.794
4	1.929	6.028	42.587	1.929	6.028	42.587	2.737	8.552	36.347
5	1.637	5.116	47.704	1.637	5.116	47.704	2.614	8.169	44.516
6	1.324	4.136	51.840	1.324	4.136	51.840	2.344	7.324	51.840

Metoda ekstrakcije: Analiza glavnih komponenti.

Nerotirana matrica nije bila interpretabilna, stoga je ovdje predstavljena samo rotirana matrica u kojoj je korištena Varimax rotacija sa Kaiserovom normalizacijom.

Tabela 10.

	Komponenta					
	1	2	3	4	5	6
3 Često uhvatim sebe da mislim na nešto drugo dok sagovornik priča.	.076	.225	.014	-.176	.166	.462
4 Lako mogu iskazati riječima svoja osjećanja i potrebe.	.093	-.031	.137	.095	.055	.688
5 Bez teškoća pronalazim riječi da kažem što mislim.	.109	.138	.238	.123	-.089	.659
6 Često se zapetljam pojašnjavajući šta mislim.	.056	.422	.023	-.049	.058	.539
10 Često mi nedostaju riječi da pojasnim kako se osjećam i šta mi treba.	.145	.477	.006	-.095	.152	.539
15 Često ni sama ne znam zbog čega sam nešto uradila.	.199	.562	.117	.019	.080	.229
16 Drugi ljudi čine da se ja osjećam nelagodno.	.010	.715	.047	-.063	.100	-.055
17 Često ni sama ne znam šta mi treba u datoj situaciji.	.084	.742	.054	.057	.093	.113
18 Moja osjećanja su uzrokovana ponašanjem drugih ljudi.	-.012	.611	.105	-.080	.134	.017
19 Često ne razumijem svoja raspoloženja.	.181	.481	.303	.066	.028	.263
20 Lakše mi je reći ono što ne želim, nego što želim i što mi treba.	-.026	.514	-.082	-.076	-.127	.332
27 Znam kako se ljudi osjećaju posmatrajući njihovu facijalnu ekspresiju ili njihovo ponašanje.	-.040	.006	.057	.737	-.031	.019
28 Lako mi je razumijeti zašto se ljudi osjećaju tako kako se osjećaju.	.055	-.026	-.020	.841	.080	-.080
29 Razumijem zašto se neko ponaša tako kako se ponaša.	.047	.016	.130	.801	-.037	.070
30 Ako je moj sagovornik uznemiren, mogu pretpostaviti zašto.	.214	-.166	.103	.719	-.106	.019
31 Mogu ostati mirna u stresnim situacijama.	.791	.071	.129	-.007	.125	.070
32 Ostajem mirna i prevladavam anksioznost u novim ili promjenljivim situacijama.	.839	-.064	.144	.144	.041	.093
33 Ostajem mirna kada stvari idu naopako.	.779	-.024	.111	.063	.065	.099
34 Mogu kontrolirati ponašanje kada se stvari dešavaju suprotno od mojih očekivanja.	.647	.196	.171	.031	.114	.155

35	Kada sam uznemirena, prvo sačekam da se smirim, pa tek onda razgovaram o problemu.	.537	.287	.159	.033	.126	-.022
52	Bitno mi je da iz sukoba izađem kao pobjednik.	.105	-.076	-.113	-.092	.657	.052
53	Skłona sam kritizirati one s kojima sam u sukobu.	.195	.054	.025	-.058	.684	.062
54	Kada sam u sukobu, vodim računa o osjećanjima i potrebama svog sagovornika.	.008	.104	.314	.024	.322	-.169
56	Kad me neko uvrijedi, trudim se da mu vratim, po mogućnosti dvostruko.	-.026	.100	.062	-.009	.752	-.096
58	Čim se naljutim na nekoga, odmah se sjetim svega što je loše uradio.	.107	.205	.000	-.082	.649	.068
64	Nemam puno toga čime bih se mogla ponositi.	-.014	.180	.256	.108	.390	.275
66	Sve više dolazim do spoznaje da jako malo vrijedim.	.084	.040	.242	.245	.479	.215
61	Kakav god se zahtjev pred mene postavi, ja to mogu riješiti.	.248	.038	.427	.121	.018	.272
62	Općenito govoreći, zadovoljna sam sobom.	.155	-.020	.677	-.151	.185	.174
67	Sviđam se sebi baš ovakva kakva jesam.	.133	.107	.726	.014	.078	.210
68	Znam da ljudi vole biti u mom društvu.	.124	.096	.770	.136	-.110	.077
70	Drugim ljudima je ugodno u mom prisustvu.	.210	.116	.685	.251	.005	-.099

Metoda ekstrakcije: Analiza glavnih komponenti.

Metoda rotacije: Varimax s Kaiserovom normalizacijom.

a. Rotacija konvergirana u 6 ponavljanja.

Kao što je vidljivo, zadržana su 32 itema koji su imali dobre metrijske karakteristike u item-analizi. Ta 32 itema jasno su raspoređena putem faktorske analize na sljedeći način:

1. Subskala pripada u potpunosti 7. faktoru i ona mjeri čistu, nenasilnu komunikaciju; njoj pripadaju itemi 3, 4, 5, 6 i 10.
2. Subskala pripada drugom faktoru. Ona mjeri svijest o sebi i njoj pripadaju itemi 15, 16, 17, 18, 19 i 20.
3. Subskala pripada 4. faktoru. Ona mjeri svijest o drugima i njoj pripadaju itemi 27, 28, 29 i 30.
4. Subskala mjeri upravljanje sobom – regulaciju emocija, i njoj pripadaju itemi 31, 32, 33, 34 i 35, a oni svi pripadaju faktoru 1.

5. Subskala mjeri samopoštovanje. Ovoj subskali pripadaju itemi 52, 53, 54, 56, 58, 64 i 66. Ona u potpunosti pripada 5. faktoru.
6. Subskala mjeri konstruktivno, nenasilno rješavanje konflikata. Njemu pripadaju itemi 61, 62, 67, 68 i 70. Ova subskala pripada faktoru 3.

Subskala Upravljanje odnosima je imala jako problematične parametre pouzdanosti. Na kraju su ostala 3 itema, i još dodatnim skraćivanjem skale bi se doprinijelo povećanju pouzdanosti subskale, što je bilo prilično diskutabilno. Faktorska analiza je pokazala da dva itema ove subskale pripadaju jednom konstrukt, a treći item drugom. Ukoliko se zajedno uzmu rezultati item-analize i faktorske analize, ova skala nije interpretabilna, te se zaključuje da je najbolje izbaciti i preostala tri itema koji pripadaju ovoj subskali.

Pouzdanost

Pouzdanost subskala provjeravana je inicijalno kroz item-analizu, kako bi se znalo kada je Cronbach–alpha veći ukoliko se item izbriše, ali se to odnosilo na inicijalnu verziju upitnika. Nakon što je došlo do izbacivanja određenih itema, pouzdanost za pojedinačne subskale predstavljena je u Tabeli 11.

Tabela 11.

Pouzdanost subskala

Subskala	Cronbach-alpha	Cronbach-alpha baziran na standardiziranim itemima	Broj itema
Nenasilna komunikacija	.697	.698	5
Svijest o sebi	.729	.735	6
Svijest o drugima	.804	.804	4
Upravljanje sobom/regulacija emocija	.817	.819	5
Samopoštovanje	.701	.696	7
Nenasilno rješavanje konflikata	.771	.771	5

Iz Tabele 11. može se zaključiti da svaka subskala ima zadovoljavajuću pouzdanost, a time i upitnik u cjelini.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada bio je da se konstruira i uradi empirijska validacija *Skale za procjenu socio-komunikacijskih kompetencija odgajatelja* prema psihometrijskim standardima konstrukcije mjernog instrumenta.

Inicijalno je konstruiran upitnik od 70 itema i zamišljeno je da mjeri 7 dimenzija socio-komunikacijskih kompetencija odgajatelja (Nenasilna komunikacija, Svijest o sebi, Svijest o drugima, Upravljanje sobom/regulacija emocija, Upravljanje odnosima, Samopoštovanje, Nenasilno rješavanje konflikata). Item-analizom dobijeno je da je veliki broj itema bio sa neodgovarajućom item-pouzdanosti, na što su ukazivali item-total korelacije, korigirane item-total korelacije, odnosno Cronbach-alpha ako se item izbriše. Svih 70 itema bilo je uvršteno u faktorsku analizu koja je potvrdila da neodgovarajući itemi iz item-analize ne kontribuiraju objašnjenju pojedinih faktora, te su ti itemi uklonjeni iz konačne forme instrumenta.

U konačnici, dobijen je instrument sa 32 itema, raspoređena unutar 6 faktora (subskala). Subskala Upravljanje odnosima nije imala dovoljan broj zadovoljavajućih itema, te je potpuno uklonjena, a dva itema iz te subskale pokazala su da pripadaju drugim faktorima, te su preraspoređeni. Dakle, na osnovu faktorske analize dobijeno je rješenje od 6 faktora i to: Nenasilna komunikacija, Svijest o sebi, Svijest o drugima, Upravljanje sobom/regulacija emocija, Samopoštovanje, Nenasilno rješavanje konflikata. Pouzdanost subskala je zadovoljavajuća, osim za subskalnu Svijest o sebi, što bi trebalo provjeriti prilikom budućih primjena ovog instrumenta. Zaključno, smatramo da je uspješno razvijen dovoljno valjan i pouzdan mjerni instrument za ispitivanje socio-komunikacijskih kompetencija predškolskih odgajatelja, te će se moći koristiti u istraživanjima u kojima su jedna od varijabli socio-komunikacijske kompetencije odgajatelja.

LITERATURA

- Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH (2011). *Standardi kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju*. Sarajevo: APOSO.
- Bašić, J., Koller-Trbović, N. i Žižak, A. (2005). *Integralna metoda u radu s predškolskom djecom i njihovim roditeljima*. Zagreb: Alinea.
- Branković, D., i Partalo, D. (2011). Metodološki problemi teorijskog definisanja i empirijskog istraživanja kompetencija nastavnika. U K. Špijunović (Ur.), *Zbornik radova sa Naučnog skupa „Nastava i učenje - stanje i problemi“* (str. 39 -50). Užice: Učiteljski fakultet u Užicu.
- Bratanić, M. (1990). *Mikropedagogija: Interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Fajgelj, S. (2005). *Psihometrija: Metod i teorija psihološkog merenja (2. izdanje)*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.
- Finch, D., Peacock, M., Levallet, N. & Foster, W. (2016). A dynamic capabilities view of employability. *Education + Training*. 58. 61-81.
- Glasser, W. (1997). *Teorija kontrole*. Zagreb: Alinea.
- Glasser, W. (2000). *Teorija izbora*. Zagreb: Alinea.
- Gordon, T. (2003). *Kako biti uspešan nastavnik*. Beograd: Kreativni centar.
- Jusufović, N. (2011). Socio-komunikacijske kompetencije odgajatelja. *Zbornik radova Kvalitet predškolskog odgoja i obrazovanju u Bosni i Hercegovini* (str. 99-112). Sarajevo: APOSO.
- Jusufović, N. (2021). *Socio-komunikacijske kompetencije u profesionalnom razvoju vaspitača djece predškolskog uzrasta*. Doktorska disertacija, Banja Luka: Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci.
- Katz, L. G. i McClellan, D. E. (1999). *Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije*. Zagreb: Educa.

- Neimarlija, M. i Pehlić, I. (2013). Osobenost interakcijsko-komunikacijske dimenzije mikropedagoškog aspekta odgoja u nastavi islamske vjeronauke, u: *Zbornik radova Islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici*, decembar 2013, Godište 11, br. 11, ISSN 1840-4448, str. 83-104.
- Pehlić, I., Hasanagić, A. i Grabus, H. (2013). Kvalitet interakcijsko-komunikacijskog aspekta srednjoškolske pedagoške klime, U: *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Zenici*, decembar 2013, Godište 11, br. 11, str. 297-315
- Rosenberg, M. (1996). *Jedan model nenasilne komunikacije*. Beograd: CICERO.
- Rosenberg, M. (2006). *Nenasilna komunikacija – jezik suosjećanja*. Osijek: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava.
- Slunjski, E. Šagud, M. Brajša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizaciji koja uči, *Pedagogijska istraživanja*, 3 (1), 45–58.

Original research paper

DEVELOPMENT AND VALIDATION OF A SCALE FOR THE ASSESSMENT OF EDUCATORS' SOCIAL COMMUNICATION COMPETENCES

Naira Jusufović, PhD
Anela Hasanagić, PhD
Izet Pehlić, PhD

Abstract

This paper was based on the fact that educators' social communicative competences are insufficiently discussed in professional literature, and that there is no research instrument testing them. Therefore, the goal of this paper was to develop and then empirically validate the Scale for the Assessment of Educators' Social Communicative Competences. The first version of the instrument consisted of the following subscales: Nonviolent Communication, Self-Awareness, Awareness of Others, Self-Management-Emotion Regulation, Self-Esteem, Nonviolent Conflict Resolution. The initial version of the scale contained 70 items. The instrument was applied to a sample of 243 respondents, educators from all over Bosnia and Herzegovina, and psychometric validation was carried out, which included an item analysis, a factor analysis to check the validity and reliability of the measuring instrument.

Eventually, an instrument consisting of 32 items was obtained. The following 6 factors were confirmed: Nonviolent Communication, Self-Awareness, Awareness of Others, Self-Management-Emotion Regulation, Self-esteem and Nonviolent Conflict Resolution. The reliability of all the subscales except for the Self-Awareness subscale was found to be satisfactory: Nonviolent Communication (5 items; $\alpha=.697$), Self-Awareness (6 items; $\alpha=.487$), Awareness of Others (4 items; $\alpha=.804$), Self-Management-Regulation of Emotions (5 items; $\alpha=.817$), Self-Esteem (7 items; $\alpha=.701$), Nonviolent Conflict Resolution (5 items; $\alpha=.771$).

It was concluded that the developed research instrument intended for the assessment of educators' social communicative competences has satisfactory characteristics.

Keywords: nonviolent communication, self-awareness, awareness of others, emotion regulation, self-esteem, nonviolent conflict resolution.

د. نايرا يوسفوفتش، المعهد التربوي في زانيتسا
 أ.د. وأنلة حسناغتش، كلية التربية الإسلامية - جامعة زانيتسا
 أ.د. عزت بهلنتش، كلية التربية الإسلامية - جامعة زانيتسا

البناء والمصادقة على مقياس لتقييم كفاءات المعلمين التواصلية والاجتماعية

الملخص

ويبتدئ البحث من حقيقة أن الكفاءات الاجتماعية التواصلية للمعلمين لم تتم مناقشتها بشكل كافٍ في المصادر والمراجع العلمية، وأن هناك لا توجد أداة بحث تفحصها. لذلك، فإن الهدف من هذا البحث هو إنشاء مقياس لتقييم الكفاءات الاجتماعية والتواصلية للمعلمين ثم التحقق من صحتها تجريبياً. يتكون الإصدار الأول من الأداة من المقاييس الفرعية التالية: التواصل اللاعنفى، والوعي الذاتى، والوعي بالآخرين، وتنظيم الإدارة الذاتية للعاطفة، احترام الذات، حلّ النزاع اللاعنفى. إن النسخة الأولى من المقياس كانت تحتوي على 70 بنداً. وقد تم تطبيق الأداة على عينة من 243 مستجوباً، ومعلماً من جميع أنحاء البوسنة والهرسك، وتم إجراء التحقق من الصحة النفسية، والذي تضمن تحليل العناصر، وتحليل العوامل للتحقق من صحة وموثوقية أداة القياس. وفي النهاية، تم الحصول على أداة تتكون من 32 عنصراً. تم الإثبات على وجود 6 عوامل: التواصل اللاعنفى، والوعي الذاتى، ووعي الآخرين، والتنظيم الذاتى للعواطف، واحترام الذات، وحلّ النزاعات اللاعنفى. وجد أن موثوقية جميع المقاييس الفرعية كانت مرضية، باستثناء النطاق الفرعى للوعي الذاتى: التواصل اللاعنفى (5 عناصر؛ $\alpha = 0.697$)، الوعي الذاتى (6 عناصر؛ $\alpha = .487$)، ووعي بالآخرين (4 عناصر؛ $\alpha = .804$)، التنظيم الذاتى لإدارة العواطف (5 عناصر؛ $\alpha = .817$)، تقدير الذات (7 عناصر؛ $\alpha = .701$)، حلّ النزاعات اللاعنفى (5 عناصر؛ $\alpha = .771$). وخلص البحث إلى أنه تم الحصول على أداة بحث ذات خصائص مرضية، والتي تهدف إلى تقييم الكفاءات الاجتماعية والتواصلية للمعلمين.

الكلمات الأساسية: التواصل اللاعنفى، الوعي الذاتى، الوعي بالآخرين، تنظيم العواطف، احترام الذات، حلّ النزاع اللاعنفى.

